

ד' בשבת תש"פ
ברכות ב' ד'
פרשת ויגש

העלון השבועי של פורטל הדף היומי: עלון מס' 1

פורטל הדף היומי

זמני כניסת ויציאת השבת

17:27	16:15	חיפה
17:29	16:26	בני ברק
17:28	16:12	ירושלים
17:31	16:30	באר שבע

לוח שבועי

נדה ע"ג	שבת ☒
ברכות ב'	ראשון ☐
ברכות ג'	שני ☐
ברכות ד'	שלישי ☐
ברכות ה'	רביעי ☐
ברכות ו'	חמישי ☐
ברכות ז'	שישי ☐

הדף היומי בפרשת השבוע

אריאל תמיר

לשורשה של ברכה לתחילת מסכת ברכות

6 חסידות על הדף

10 הרב הראשי ממליץ ללמוד דף יומי!

13-14 בחן את עצמך תשבץ שבועי

15 טכנולוגיה לעזרת הדף היומי

ישנה כעת תוספת כבוד.

כבוד - מצווה לכבד את הבכור כמו את ההורים. לכאורה דין זה מפחית מכבוד ההורים, אך אם הבכור סולל דרך לאחיו שילכו בדרכי ההורים זו תוספת כבוד ועל כך נוטל פי שניים.

ברכה - אדם שחסר במשהו, הברכה יכולה למלא את חסרונו ולמעלה מכך.

פרעה מחקה את המעשה החיצוני, אך לא מבין את המשמעות. הוא יוצא לרדוף ומפחד מפחיתות כבוד ולכן לוקח את מרכבתו. יוסף להבדיל, אוסר מרכבתו וחושב כיצד להעלות את כבוד אביו, בדיוק כפי שלוקח אחריות על אחיו ואף היא לכבוד אביו, ועל כל אלה זוכה לברכה של 'שכם אחד על אחיך'.

כשמשתמשים בעולם הזה - לכאורה הוא נחסר. פעמים חס וחלילה שזוקפים את טוב הדבר שמשתמשים בו שלא לטובת יוצר הכל וזה כשלעצמו חסרון. הברכה באה לתקן ולהרים מצב שפל זה.

שנוזה להיות בבחינת 'כי כל פה לך יודה...' וכל ברך לך תכרע...!

"וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו" (בראשית מו, כט)

"וַיֹּאסֶר אֶת רִכְבּוֹ וְאֶת עֲמֻל לָקַח עִמּוֹ" (שמות יד, ו)

הרב יצחק הוטנר במאמריו לחג הפסח מביא מדרש האומר שפרעה מחקה את מעשיו של יוסף - כשם שיוסף אסר בעצמו את המרכבה, כך גם עשה פרעה וחשב שיועיל לו.

ומסביר הרב הוטנר ששורש ר.כ.ב. המורכב מכל האותיות השניות (2, 20, 200) משמש בחילוף אותיות למשמעויות שונות ויש קשר ביניהן. משמעות רכב, משמעות בכורה ומשמעות ברכה.

המשותף בין כל המילים הללו שתפקידם להרים ולהעלות.

רכב - הדרך ממעטת כוחו של אדם, כפי שנאמר ברש"י בתחילת פרשת לך-לך. אדם שהולך בדרך לבדו זה עשוי לפגוע בו ובכבודו. וככל שהאדם חשוב יותר, הפגיעה קשה יותר. הפתרון לכך הוא שימוש ברכב. רכב הוא מעמד. ונמצא, שבמקום שהיתה פחיתות כבוד

מזל טוב

לעשרות אלפי לומדי הדף היומי לרגל סיום הש"ס

ובהצלחה בסגב לימוד הדף היומי ה-14!

פורטל הדף היומי - דף הבית של לומדי הדף היומי

עיון בדבר היומיומי

הרב אברהם סתיו

ריצה לדבר מצווה ברכות ו ע"ב

הדין הראשון מחדש שאופן ההליכה הראוי לבית הכנסת צריך להיות בריצה, ב"רדיפה". ייתכן שדין זה ייחודי דווקא לבית הכנסת שבו שורה השכינה ולא בהליכה למצוות אחרות

בגמרא (ו): מובאים שני דיונים שבהם משבחים את הריצה לדבר מצווה, הראשון בעניין ריצה לבית הכנסת והשני לעניין ריצה לשיעור הלכה:

"אמר רבי חלבו אמר רב הונא: היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה. אמר אביי: לא אמרן אלא למיפק, אבל למיעל - מצוה למרהט, שנאמר 'נרדפה לדעת את ה'".

"אמר רבי זירא: מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא, אמינא: קא מחליין רבנן שבתא. כיון דשמענא להא דרבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי: לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, שנאמר 'אחרי ה' ילכו כאריה ישאג' וגו' - אנא נמי רהיטנא".

באופן פשוט, דבריהם של אביי ושל רבי יהושע בן לוי עולים בקנה אחד. שניהם משבחים את מעלת הריצה לתפילה או לדבר הלכה. ואכן, בשולחן ערוך (אורח צ, יב) נפסקו שני הדינים כמקשה אחת:

"מצוה לרוץ כשהולך לבית הכנסת וכן לכל דבר מצוה, אפילו בשבת שאסור לפסוע פסיעה גסה".

אולם הבנה זו מעוררת קושי מסוים בפשט דברי הגמרא. ראשית, הגמרא עצמה לא שילבה בין הדינים, ולא הזכירה את ההיתר לרוץ לבית הכנסת אף בשבת. שנית, בגמרא מובאים מקורות שונים לחלוטין לשתי הלכות אלו, ומכאן עולה לכאורה שמדובר על שני דינים שונים!

אם ננסה לדייק בדיני הגמרא ומקורותיהם נראה שניתן להפריד בין שני היבטים של מעלת הריצה:

א. הדין הראשון מחדש שאופן ההליכה הראוי לבית הכנסת צריך להיות בריצה, ב"רדיפה". ייתכן שדין זה ייחודי דווקא לבית הכנסת שבו שורה השכינה ולא בהליכה למצוות אחרות (פנ"י כאן, ודלא כמהרש"א), וכן

הקב"ה להתייצבות, והגמרא מחדשת שהוא דוחה אף את איסור פסיעה גסה בשבת.

השלכה אפשרית לחילוק זה ניתן למצוא בדברי הצ"ח (ד"ה לעולם). בניגוד מסוים לפשט לשון השו"ע, הצ"ח כותב שהיתר הריצה בשבת הוא דווקא למצווה עוברת, כאשר יש צורך בריצה בכדי להגיע בזמן לתפילה או לדרשה. זאת בניגוד למצווה לרוץ לבית הכנסת שהיא מצווה שמתייחסת לאופן ההליכה וקיימת גם כאשר הריצה אינה נדרשת בכדי להגיע בזמן, אלא שבמקרה כזה אין היא דוחה את השבת.

לא נאמר שהוא דוחה את איסור פסיעה גסה בשבת. מודל דומה לדין כזה אפשר למצוא בריצה לצורך שבת שנחשבת כמצווה בפני עצמה ולא רק כהכשר מצווה (עונג יום טוב אורח סי ט).

ב. הדין השני אינו קשור לאופן ההליכה עצמה אלא בצורך להגיע בזמן. המשל המובא בפסוק הוא כאריה ששואג וכל חיות היער ממהרות להגיע ולהתאסף סביבו, בניגוד לתיאור הרדיפה כתנועה נפשית שמאפיינת את ההליכה עצמה. ממילא, דין זה שייך בכל "דבר הלכה" שיש בו קריאה של

מו"ל: עמותת פורטל הדף היומי. עורך: הרב שפירא. טלפון: 072-2326999. דוא"ל: daf-yomi@daf-yomi.com.

אתר אינטרנט: www.daf-yomi.com. אפליקציות: iPad | iPhone | Android. חפשו אותנו גם ב-fb.

להקדשות: 072-2326999. לתרומות: daf-yomi.com/truma. התרומות מוכרות לצורך החזר מס לפי סעיף 46.

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע ישירות בדוא"ל | העלון זמין גם באתר האינטרנט ובאפליקציות. כל מאמרי העלון בהרחבה ומאמרים רבים נוספים - באתר! נא לשמור על קדושת העלון והתפילה.

מענה לשון

ענייני לשון בדף היומי

הרב אוריאל פרנק

משמרות - לאו דווקא!

ברכות ג ע"ב

תנו רבנן: ארבע משמרות הוי הלילה, דברי רבי. רבי נתן אומר: שלוש.

שני כתובים במזמור קי"ט מלמדים על שעת ההשכמה של נעים זמירות ישראל: פסוק ס"ב: "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", ופסוק קמ"ח: "קדמו עיני אשמורות לשיח באמרתך". מכאן למדו חז"ל ראייה לשיטת רבי, שהלילה נחלק לארבע משמרות. אך לדעת רבי נתן, שהלילה נחלק לשלוש משמרות (כל אחת בת ארבע שעות), יש כאן סתירה: הקדמה של שתי אשמורות לפני הזריחה (כלומר, בסוף האשמורה הראשונה) - מקדימה את חצות הלילה בשעתיים!

בתלמוד הירושלמי (פ"א ה"א) מיושבת הסתירה בפשטות: "פעמים חצות לילה, ופעמים קדמו עיני אשמורות"; אך הבבלי מניח ששני הכתובים מתארים את מנהגו הקבוע של דוד המלך.

כשמוא בדיון התלמודי פסוק, מומלץ לעיין בכל ההקשר של הפסוק, ולדייק גם במילים שלא צוטטו. זאת מלמדנו רש"י בפירושו לפסוק הנ"ל "קדמו עיני אשמורות לשיח באמרתך":

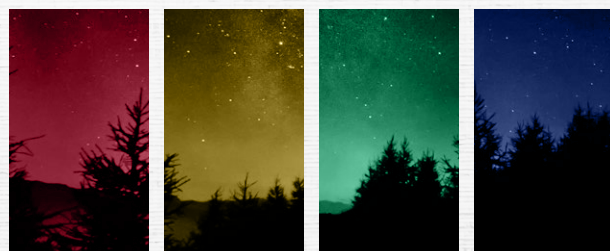
אשמורות - חצי הלילה, שתי אשמורות; ולדברי האומר 'שלוש משמרות הוי הלילה', היה דוד עומד מוטטו בשליש הלילה ועוסק בתורה עד חצות, כמו שנאמר: לשיח באמרתך, ומחצות ולהלן עוסק בשירות ותושבחות, כמו שנאמר 'חצות לילה אקום להודות לך'.

לפי תירוצו זה, הכתוב "חצות לילה אקום" אינו מדבר על שעת ההשכמה של דוד המלך (דהיינו: "חצות לילה אקום" [משנתי, כדי] להודות"), אלא על השעה שבה התחיל להודות לה'. לפי זה, מתפרש הפעל "אקום" או כפעל-עצמי המציין את התפנית בעיסוקיו של דוד שהתחיל בחצות להודות, או כפעל עצמאי המציין את השינוי בתנוחת גופו: עד חצות למד תורה בישיבה, ובחצות הליל קם ועמד על רגליו לאמירת מזמוריו.

בתלמוד הבבלי מובאים שני תירוצים נוספים ליישב את הסתירה. התירוצ השני, תירוצו של רב אשי ("משמרה ופלגא - נמי 'משמרות' קרו להו") - נראה במבט ראשון תירוצ מאולץ וחלוש ומנוגד לפשוטו של מקרא: לפי דבריו יוצא שהכתוב "קדמו עיני אשמורות" אינו מדויק לחלוטין; אם אכן התכוון דוד המלך לאשמורה וחצי - היה לו לומר "קדמו עיני אשמורה וחצי".

אך לאמיתו של דבר, תירוצו של רב אשי מושתת על עיקרון חשוב בהבנת התורה ולשונה: אין הכרח להתנסח תמיד בסגנון מתמטי ודקדקני, ובוודאי לא בלשון שירה.

המשן בעמוד 12

קבורת חלק קטן מהמת

ברכות ה ע"ב

בגמרא מסופר כיצד רבי יוחנן שאיבד עשרה בנים, היה מסתובב עם עצם מבנו העשירי, ואיתה היה מנחם אבלים. יש להקשות על גמרא זו, כיצד רבי יוחנן היה מסתובב עם עצם מבנו המת, והרי עצם מן המת צריכה קבורה?

רש"י בסוגייתנו כתב שמדובר בגמרא בעצם קטנה, בשיעור של פחות מכשעורה. יש שתי אפשרויות להבין את דבריו:

א. רש"י התכוון לפתור את בעיית הטומאה שיכולה להיווצר אם הוא מסתובב עם עצם כשעורה, שמשמאה בנגיעה.

ב. רש"י התכוון לפתור בכך את בעיית הקבורה, ולומר שעצם בשיעור פחות מכשעורה אינה צריכה קבורה. לפי הסבר זה יש קשר בין חיוב הקבורה לבין הטומאה שחלה על חלק מהמת, ואם לא חלה טומאה על חלק מהמת הוא גם לא חייב בקבורה (כך הבין הקול מבשר א, ע).

רשב"ם (ב"ב קטז ע"א ד"ה דין גרמא) כתב שנשארה בידי רבי יוחנן שן מבנו המת, ואותה היה מראה לאבלים לנחמם, וכתב ששן מהמת אינה מקבלת טומאה. כך גם הריטב"א (שם) כתב שמדובר בשן שאינה מטמאת. אך הוסיף פירוש מעניין ומקורי שמדובר בעצם של בהמות שהוגשה לשולחן בסעודת ההבראה על הבן העשירי, וכלל לא מדובר בעצם של בנו שצריכה קבורה, והוא היה שומר עצם מהבהמה שנאכלה בסעודת ההבראה ובה היה משתמש על מנת לקיים את מצוות ניהום האבלים.

מהרמב"ן (חולין קכב ע"א ד"ה ודאמרינן) נראה שהבין שכוונתו של רשב"ם הייתה לענות על השאלה כיצד רבי יוחנן נהנה מאבריו של מת שאסור בהנאה. הרמב"ן עצמו הסביר שלדעתו אין זו קושיה משום שרבי יוחנן כלל לא נהנה משימוש באיבר של המת, אלא רק הראה אותו לאנשים.

דבר דומה נראה שניתן ללמוד מדברי התוספות בתענית (טז ע"א ד"ה אפר מקלה) שכתב שבתעניות היו מניחים על הראש אפר העשוי מעצמות אדם על מנת להזכיר את עקידת יצחק, ועל התוספות קשה כיצד לא קברו את העצם שממנה לקחו את האפר, ואם העצמות נשרפו, מדוע לא קברו את האפר? היעב"ץ (בחיידושו לש"ס) והקדן אורה (שם) כתבו שדברי תוספות הם תמוהים ויש לדחות אותם מההלכה. ובשו"ת עמק הלכה (א, נ) כתב שאכן היו קוברים את האפר לאחר ששמו אותו בראש האנשים.

תוספות יום טוב (שבת י, ה) כתב שייתכן שיש חיוב לקבור רק כמות של יותר מכזית מהמת, אבל פחות מזה, אין חיוב לקבור. המשנה למלך (אבל יד, כא) כתב שמן הדין החיוב לקבור הוא את

המשן בעמוד 12

הכי גרסינן

ענייני נוסח ומחקר בדף היומי

הרב יעקב לויכר

צנזורה חבויה ברכות ג ע"א

נמצא שינוי זה גם בדפוס קראקא שס"ב, שלא סבל כלל מצנזורה. וכן מצוטט בספר 'מטה משה' של ר' משה ב"ר אברהם מאט, תלמיד המהרש"ל. וכבר לפני כן מופיעים הדברים בנוסח זה בדפוס הראשון של 'עין יעקב'.

לפיכך אפשר שהסבר לנוסח זה הוא כמו שמופיע בטור (או"ח סימן נו): "...כדאיתא בפ"ק דברכות, בשעה שישראל עונין 'אמן' היא שמה רבא' הקדוש ברוך הוא מנענע בראשו ואומר:

שגם המשפט "אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי" נראה בהשקפה ראשונה כמשפט סביר.

ובעניין נוסף: בהמשך העמוד, לקראת הסוף, מופיע המשפט "מה לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם"; הלשון 'מה לו' שבתחילת המשפט נראה מוזר, במיוחד לאור המקבילה 'ואוי להם לבנים' הרש"ש על אתר משתדל ליישב: "נראה לי

בברכות דף גא מובאת מימרת רב יצחק בר שמואל משמו של רב: "שלוש משמרות הן הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי, ואומר: אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם". לאחר מכן מובאים אותם דברים בתוך ברייתא משמו של רבי יוסי.

נוסח זה אינו הנוסח המקורי, בדפוס שונצינו שנדפס בטבת שנת גמ"א (רמ"ד; 1483) ודפוס ונציה הראשון (רפ"ב; 1522) כתוב: "אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין אומות העולם", כך גם עדיין בדפוס קראקא שס"ב (1602). ובשני כתבי יד (מינכן 95, פירנצה) כתוב אפילו "אוי לי שחרבתי".

המקור לנוסח שלפנינו הוא דפוס באזל (של"ח; 1578). לפי התפיסה הנוצרית, עפ"א לפומייהו, עונשם של ישראל מוצדק, משום שהם לא קיבלו את מושיעם, ולכן החליפם ה' בישראל האמיתי, הלא הם הנוצרים, לפיכך הוסיף הצנזור שתי מילים: 'אוי לבני שבעוונותיהם החרבתי, ומשום כך הוצרך לקצר את 'הגליתי את בני', ולכתוב 'הגליתים', שהרי כבר הוזכרו הבנים בתחילת המימרה.

מעשה צנזור זה הוא קשה לאיתור, משום

מדובר בהגהת צנזורה שלא הסכימה להבעת צער של הבורא על הגלות והחורבן, ואכן בדפוס באזל מופיע נוסח זה, והוא החשוד האולטימטיבי

אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם ומה לו לאב שככה מקלסין אותו בניו ורחקם מעל שולחן. וכביכול שיש דאגה לפניו".

וראים אנו כי גם לפני הטור עמד נוסח כזה, וכאן קשה לתלות זאת בצנזורה, הן מפני שהצנזור בדרך כלל לא היה מתוחכם ולרמת 'הגהותיו' לא התעלתה מעבר למחיקות גסות, והן משום שהתוצאה עוד יותר קשה מבחינת הצנזור - תמיהה על ה' מדוע עשה כך לבניו.

דלשון כינוי כבוד הוא כלפי מעלה, תחת לשון אוי להם שאומר גבי בנים", אך עיון בכתבי היד והדפוסים הראשונים (דפוס שונצינו ודפוס ונציה) מעלה שבאמת כתוב שם "אוי לו לאב שהגלה את בניו".

נראה אפוא שמדובר בהגהת צנזורה שלא הסכימה להבעת צער של הבורא על הגלות והחורבן, ואכן בדפוס באזל מופיע נוסח זה, והוא החשוד האולטימטיבי. אך למרבית הפליאה

שמש בגבעון שאלות עזר ללימוד הדף

מסכת ברכות

חוברת של שאלות רב-ברירה ("שאלות אמריקאיות") על מסכת ברכות (146 עמ'). לכל דף במסכת יש כעשר שאלות, והתשובות לכל השאלות מובאות בסוף החוברת.

חוברת זו היא החוברת הראשונה בסדרת חוברות המתוכננת לצאת על כל הש"ס בסבב לימוד הדף היומי הנוכחי.

מטרת החיבור היא לשבור את הרתיעה ממבחנים, ואדרבה, להפוך אותם לחוויה

נעימה שמשרגת את כל הלימוד. השאלות רבי הברירה מותרת לבחון את ידיעות הלומד בינו לבין עצמו. השאלות מסוגננות באופן שהן עצמן מהוות חזרה ושינון על הנלמד ועצם ההתמודדות עם השאלות היא חוויה שמשרגת את הלימוד.

מחבר החוברת הינו הרב יחזקאל גבעון, המשמש שנים רבות כר"מ ביישיבה התיכונית קרית הרצוג בבני ברק ומגיד שיעור דף יומי ותיק ומנוסה.

בשמה של החוברת מרומזת מטרת החוברת (ש"ש = שאלות משרגות) ושם משפחתו של המחבר (גבעון). ניתן להשיג את החוברת בטל':

054-4760505

חדש על המדף

הארה מהירושלמי

הרב חגי ניר

מכון אורות הירושלמי

ערך האגדה ברכות ה"א

מקור נוסף בירושלמי הממחיש עיקרון זה מצאנו במסכת בבא קמא ד/ג:

"מעשה ששילח המלכות שני איסטרטיוטות ללמוד תורה מרבן גמליאל ולמדו ממנו מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות ובסוף אמרו לו כל תורתכם נאה ומשובחת חוץ משני דברים הללו..."

מה משמעות המחלוקת?

לפי הבבלי (ברכות ח"א) מיום שנחרב הבית אין לו לקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, כל חלקי התורה איבדו את עיקר משמעותם ונשארה רק ההלכה.

הירושלמי אינו מקבל גישה זו והמקורות כאן יוכיחו. ההלכה היא מיסודות התורה שבע"פ אך יש יסודות נוספים - אגדה, הגות, פילוסופיה ועוד.

ומה הפלא שכך התייחסו בבבלי לאגדות והרי אמרו בתלמוד ירושלמי (פסחים ג/ג): "רבי שמלאי אתא גבי רבי יונתן. אמר ליה: אלפן אגדה. אמר ליה מסורת בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלי ולא לדרומי שהן גסי רוח ומעוטי תורה ואת נהרדעאי ודר בדרום". כלומר, כבר רבי יונתן מזהה שאנשי בבלי גסי רוח ומעוטי תורה ולכן אינם מסוגלים לרדת לעומק האגדות.

מסתבר, שהעובדה שבבבלי לא התייחסו, כמו בארץ ישראל, לאגדה כחלק מתורת משה, אלא כדברי חכמי הדור שנכתבו לצורך הדור, גרם לחכמי בבלי לא לרדת לעומק האגדות.

"ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: מאי דכתיב: 'ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצווה אשר כתבתי להורותם'? לחות - אלו עשרת הדברות, תורה - זה מקרא, והמצווה - זו משנה, אשר כתבתי - אלו נביאים וכתובים, להורותם - זה תלמוד, מלמד שכולם נתנו למשה מסיני".

נשים לב שהאגדות לא הוזכרו בתלמוד הבבלי. לפי רבותינו שבבבלי משה לא קיבל בהר סיני את האגדות. לפי התלמוד הבבלי, האגדות אינן חלק מן התורה שנמסרה מסיני. ואם נשאל מדוע נכתבו האגדות? הדעת נותנת שחכמי ישראל ראו וחוו שזהו צורך נפשי של הציבור ואמרו את האגדות מדעתם. (באופן דומה לנימוקי בעל ספר החינוך למצוות התורה. הוא לא טוען שהסבריו נאמרו בסיני, אלא הוא אומרם מסברתו).

לעומת זאת, לפי אמוראי ארץ ישראל (ר' יהושע בן לוי) משה קיבל גם את האגדות.

וזה לשון התלמוד הירושלמי במסכת פאה ב/ד:

"ר' יהושע בן לוי אמר: עליהם ועליהם, כל ככל, דברים הדברים, מקרא משנה תלמוד ואגדה אפי' מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה בסיני".

הדבר אף בולט בהשוואה לבבלי במסכת מגילה י"ט ע"ב בדרשה על אותו פסוק: "מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא למשה דקדוקי תורה, ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש" - אגדה לא מוזכרת.

חסידות על הדף

הרב אורי גמסון

כיצד להשיג קדושה גם בזמן הגלות?

ברכות ב ע"ב

החושך והאפילה השוררים בזמן תפילת ערבית בעולם, הם תמונת מראה לחושך רוחני

אמנם נכון הוא שהיעד יהיה לעתיד לבוא כאשר יגיע המשיח ואז יתעלה כל העולם (והכהנים יכנסו לאכול בתרומתו), אך כבר עכשיו:

והא קמשמע לן: דכפרה לא מעכבא - גם קודם שתגיע כפרתו הגדולה של העולם, אין זה מעכב מן האדם להגיע לכדי קדושה כפי שתהיה בביאת המשיח, וכיצד?

ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה - כאשר אדם הולך בדרך מאירה וסלולה המוצבת לפניו (ביאת שמשו) על ידי התורה הקדושה והדרכותיה הנקראות בשם "אור", וכפי שמורים לו הכהנים שבכל דור, אז יוכל להגיע לכדי קדושה, וגם אם האדם נמצא במצב של חושך ואפילה ובכל זאת דבק להאיר את דרכיו באור התורה, אזי סוף הקדושה לבוא עליו, ואז גם בזמן של החושך וה"ערבית" יוכל הוא לקרות לה' בתפילתו וה' ישמע, ויקיים בו "קורין את שמע בערבית".

עליו מכל כיוון.

את הרעיון הזה מלביש רבי אלימלך על מהלך הגמרא בצורה נהדרת באופן הבא:

מאמתי קורין את שמע בערבין? - כיצד נוכל לקרוא לה' ית' כך שישמע את תפילותינו גם בזמן של חושך וגלות (ערבית)?

משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתו - כאשר הצדיקים (הכהנים) יהיו מסוגלים להתעלות ולהתרומם (תרומתו) בצורה הדרגתית ומסודרת, כמו אוכל שמתעכל במעיו של האדם שאוכלו.

אבל מתי בדיוק יהיה מצב שכזה? על כך עונה הגמרא:

מכדי, כהנים אימת קא אכלי תרומה - משעת צאת הכוכבים - הזמן שבו אפשר יהיה לומר כי "דרך כוכב מיעקב", וכוכבו של עם ישראל יאיר ויתנוצץ.

אלא שזמן זה יהיה רק כאשר יגיע המשיח, ואנחנו שאלנו כיצד להגיע למצב כזה גם כאשר משיח לא הגיע והאפילה שולטת בכל מקום?

על כך עונה הגמרא ואומרת:

מלתא אגב אורחיה קמשמע לן - הגמרא מעוניינת להציב לנו בדבריה דרך סלולה וברורה - אורח חיים (אורחיה), ובדרך חיים זו

מאימתי קורין את שמע בערבין? - משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתו... מכדי, כהנים אימת קא אכלי תרומה - משעת צאת הכוכבים, לתני משעת צאת הכוכבים! - מלתא אגב אורחיה קמשמע לן, כהנים אימת קא אכלי בתרומה - משעת צאת הכוכבים, והא קמשמע לן: דכפרה לא מעכבא. כדתניא: ובא השמש וטהר - ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה.

לעיתים אנחנו חשים שהעולם סוגר עלינו, הכל נראה כל כך נטול קדושה ולא נראה שיש תקווה, לא לנו ולא לעולם. כיצד אפשר גם בזמנים כאלו להגיע למצב שבו נראה את האור בקצה המנהרה?

רבי אלימלך מליז'נסק (נועם אלימלך פרשת ויגש) קובע כי בדברי הגמרא הללו רמזו הכח להתגבר על חושך הגלות, שכן החושך והאפילה השוררים בזמן תפילת ערבית בעולם, הם תמונת מראה לחושך רוחני, ובדבריה מציבה הגמרא את המתווה להשגת קדושה גם בזמן כזה. היכולת להגיע למצב שבו ה' שומע את תפילותינו גם בזמנים של חושך והסתרה הוא אם נגיע לכדי "צאת הכוכבים" - היינו שיאיר כוכבנו, וזה נעשה כאשר האדם הולך בדרך הסלולה לו על ידי התורה הקדושה וכפי שמורים לו הצדיקים שבכל דור. כאשר האדם דבק בכל לב בדרך התורה, גם בזמנים קשים, כוכבו מתנוצץ וה' שומע לתפלתו גם כאשר הכל סוגר

יש לי מונח

ביאור מונח תלמודי בדף היומי

הרב יוסף שמשי

"ותו"

ברכות ב ע"א

תנא היכא קאי דקתני מאימתי? ותו, מאי שנא דתני בערבית ברישא? לתני דשחרית ברישא!

הגמרא פותחת את הש"ס בשתי שאלות-קושיות. הפתיחה לקושייה השנייה היא בביטוי "ותו" [=ועוד]

כדרך דלפעמים מתיב תלמודא אאמורא, ואף על גב דכבר נשאר בתויבתא, ופריך ולא מי אתבנייה חדא זימנא, ומשני נימא מהא נמי תויבתא. ופירש רש"י (יבמות דף מא ב ד"ה לימא) ונפקא מינה דאי מיתרצא קמיינתא תקום הא. אבל כשרואה המקשן שהקושיא הראשונה חזקה מספקת לבטל סברה שכנגדה, אז לא יחוש להרבות בקושיות ללא צורך.

בסוגייתנו, השאלה הראשונה איננה על משמעות הביטוי "מאימתי" במשנה, אלא היא שאלת תוכן: מהו המקור שעליו נשאלת שאלת ה"אימתי". הטענה היא, שהיה צורך להקדים את עצם החובה לקרוא את קריאת שמע [אולי דווקא מפני שמדובר בפתיחת הש"ס]. השאלה השנייה של הגמרא, שנפתחת ב"ותו", עוסקת במבנה המשניות ובסדרן, וטוענת שהיה ראוי יותר להקדים את דין זמנה של קריאת שמע של שחרית.

- בלי תוספת של "ותו לא" או של "ותו ליכא".

לדעת בעל ה"חוות יאיר", קושייה שנייה שנפתחת בביטוי "ותו", בדרך כלל יותר חזקה מהקושייה הראשונה, ובלשוננו: "ולשון ותו גדולה מקושיא הראשונה" (מר קשישא, עמ' ק).

השל"ה (כללי התלמוד (ט) כלל אלה, קעו) מרחיב על כך וכותב: "לפעמים המקשן מקשה כמה קושיות בפעם אחת, ואומר 'ועוד' או 'ותו'. ולפעמים אינו מקשה רק קושיא אחת, אף שיש לו להקשות. טעמו של דבר, כי כאשר ראה המקשן שהקושיא הראשונה יש עליה איזה דחייה, אז מקשה ב"יתר". כלומר, בדרך כלל בש"ס, כשהגמרא לא מסתפקת בקושייה מסוימת, מפני שהיא יודעת שניתן לדחותה, היא מביאה קושייה נוספת.

השל"ה אף מרחיב למקרים שבהם לא מוזכרים כלל הלשונות "ותו" או "ועוד": "והוא

אגדה בדף

חיים אקשטיין

להאיר את הלילה

ברכות ג ע"א

שלוש משמרות היו הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי.

סדר היום נגמר בערב. כפי שעולה מהמשניות, וכפי שידוע לכל שומר מצוות, היום ההלכתי נגמר בדרך כלל בטווח השעות 17:00-23:00, תלוי מתי מתפללים ערבית. החושך יורד, המשרד נעל, הטלפון מפסיק לצלצל, וגם הלוח"ז של התפילות מסתיים. שידורינו יתחדשו מחר בבוקר.

אבל קצת קשה להשלים עם התיאור הזה. בלילות שום דבר אינו קורה? מה עובר על החיילים ששוכבים במארב בלילה? מה עובר על ההורים שלא מצליחים להרדים את התינוק שהתעורר בלילה? מה עובר עלינו כשאנחנו מתעוררים מחלום רע? ולהבדיל, מה עם הפגישה על הספסל שהסתיימה מאוחר, ואנחנו עדיין מלאי התרגשות ממנה ומתקשים להירדם? בלילה, דווקא כשהמציאות שמה את עצמה על שקט, מתחילים לצוף הרגשות, הכאבים, הסיוטים וגם החלומות והאהבה. האם כל אלה אינם קשורים לסדר היום שמכתיבה התורה?

מספרת לנו הגמרא שבעולמות הפנימיים, אכן יש התרחשות ערה בלילה. הלילה שנראה אינסופי מחולק למעשה למשמרות, ובכל חלק של הלילה קורה משהו אחר. זעקת הכאב של החורבן נשמעת בלילה, ומי שחש עצב ובדידות בשעות הללו - אולי עמוק בפנים שומע את הדי הזעקה הזאת. מנגד, כשהבוקר מתקרב, בעולם הפנימי כבר מתחיל הבניין. תינוק יונק משדי אמו, אישה מספרת עם בעלה, האור עולה.

בהמשך מגלה הגמרא, שאמצע הלילה אינו רק זמן לזעקה, אלא גם לתפילה ולשפיעת שיח מול הקדוש ברוך הוא. דוד המלך היה מתעורר כבר בחצות הלילה, לנגן, לשיר ולעסוק בתורה. אחר כך, כשהגיע הבוקר, הוא החל לנהל את הממלכה מתוך כל ההתעלות הרוחנית של הלילה. אולי מתוך התעלות זו דווקא, הוא לא נלחץ מעורף המשימות ומהדאגות הכלכליות, ושלה את העם להתפרנס ולהילחם בכוחות עצמו, בעזרת כל הגורמים הביטחוניים, המדיניים והרוחניים בממלכה. מכל מקום, ביום יש ממלכה לנהל, ובאמצע הלילה יכולים להתעורר מזמורי התהילים.

האגדה הראשונה של התלמוד הבבלי מסמנת את חלוקת הגזרות בינה ובין ההלכה. יום ולילה, גלוי ונסתר. מהסוגיות ההלכתיות נלמד איך להתנהל במציאות, ומהאגדה נלמד על מה שצפון מתחת לפני השטח.

החי והצומח

ד"ר משה רענן

שנת הסוס

ברכות ג ע"ב

חייבים לרבוץ מידי פעם עבור אחד משלבי השינה הנקרא "שינת REM" אך לשם כך די להם בשעה עד שעתיים מדי כמה ימים. ייתכן והעובדה שהסוסים רובצים בעיקר לאחר חצות תרמה אף היא לכך שהסיכוי לצפות בסוסים

צולם בחוות הסוסים ביישוב תקוע

הסוסים אינם זקוקים לפרק זמן של שינה יציבה ובלתי מופרעת אלא מסתפקים בפרקי זמן קצרים ורבים של מנוחה. סוסים עשויים לבלות 4-15 שעות ביום במנוחה, תוך כדי עמידה, ולרבוץ כמה דקות עד כמה שעות

רובצים היה נמוך ומכאן תדמיתם כבעלי חיים הממעטים לישון. אם מונעים מסוס לרבוץ במשך כמה ימים הוא עלול לסבול מתופעות של מחסור בשינה ובמקרים נדירים הוא עלול לשקוע באופן פתאומי בשינת REM תוך כדי עמידה.

התנהגות השינה המיוחדת של הסוסים מהווה התאמה לכך שבטבע הם היו נתונים לטריפה. רביצה ושינה גורמים לבעל החיים להיות חשוף יותר לטריפה משום שבמצב שינה הוא איננו ער לסכנות מסביבו וזקוק לזמן ממושך יותר עד התחלת המנוסה. סוסים ישנים טוב יותר כאשר הם בקבוצה משום שהם

"רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס, מכאן ואילך היה מתגבר כארי".

שינת הסוס משמשת בדברי רבי זירא כמשל לשינה רדודה במיוחד: "אמר רב אושעיא אמר רבי אחא: הכי קאמר דוד מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה. רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך היה מתגבר כארי". מפרש כאן רש"י: "מתנמנם כסוס - עוסק בתורה כשהוא מתנמנם כסוס הזה שאינו נרדם לעולם אלא מתנמנם ונעור תמיד". במסכת סוכה (כז ע"ב) מהווה שינת הסוס דוגמה לשינה קצרה: "אמר רב: אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס. וכמה שינת הסוס? שיתין נשמי".

שני תיאורים אלו משקפים היטב את מאפייני שינת הסוסים כפי שהיא ידועה גם לנו. סוסים מסוגלים לנמנם ולהכנס למצב שינה קלה תוך כדי עמידה. הדבר מתאפשר בזכות "מתקן תמיכה" ברגליהם המאפשר להם להרפות את שריריהם ולנמנם מבלי להתמוטט. ברגלים הקדמיות נכנס "מתקן התמיכה" לפעולה באופן אוטומטי כאשר השרירים מתרפים ואילו ברגליים האחוריות הדבר נעשה על ידי שינוי מיקום הירך באופן הנועל את עצם הפיקה במקומה באופן המונע את התכופות הרגל. בניגוד לאדם, הסוסים אינם זקוקים לפרק זמן של שינה יציבה ובלתי מופרעת אלא מסתפקים בפרקי זמן קצרים ורבים של מנוחה. סוסים עשויים לבלות 4-15 שעות ביום במנוחה, תוך כדי עמידה, ולרבוץ מכמה דקות עד כמה שעות. הם אינם ישנים לאורך כל זמן הרביצה ומשך הזמן הכללי של השינה עשוי לנוע מכמה דקות עד לשעתיים. סוסים זקוקים בממוצע לכ- 2.5 שעות שינה ביממה ורוב משך זמן השינה מורכב מפרקי זמן קצרים של כ- 15 דקות כל אחד.

ברוב מפגשי האדם עם הסוס בלילה הוא מוצא את בעל החיים כשעניו פקוחות או משום שהוא ישן כך או משום שהתנער זה עתה מנמנום קל. הסוסים

המשך בעמוד 12

נקודה למחשבה

הרב דב קדרון

מכון הלכה ברורה ובירור הלכה

נקודה חינוכית בהרף

רפי זברגר

שיעור בתוכחה ברכות ג ע"א

ולמדתי שמתפללין בדרך; ולמדתי שהמתפלל בדרך מתפלל תפילה קצרה.

ואמר לי: בני, מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרתי לו: שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: אוי לבנים, שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות".

נתחקה מעט אחרי "התנהגותו" של אליהו זכור לטוב בסיפור הנ"ל. הוא "ראה" את רבי יוסי שוהה בחורבה, מעשה אשר כנראה אינו ראוי לעשות. "הבין" אליהו כי רבי יוסי התפלל, ולכן לא הפריע לו באמצע התפילה. כמו כן, אליהו גם לא נכנס לתוך החורבה, כנראה כדי לא להסיט את תשומת ליבו של רבי יוסי מן התפילה, וגם כדי "לשמור" עליו מבחוז מפני כל מיני מרעין בישין. כשנכנס בדברים עם רבי יוסי, אין הוא פותח ישר בתוכחה ישירות, אלא מתחיל קודם כל ב"שאלה מבהירה": לשם מה נכנסת לחורבה? יש להניח שאליהו ידע את התשובה, אך "כדי להיכנס עמו בדברים", ולא ליפול עליו ישר עם תוכחות, הוא שואל שאלה מקדימה. לאחר שענה לו רבי יוסי, "הבין" אליהו שהגיע "זמן תוכחה" ואז אמר לו כי עשה מעשה אשר לא ייעשה. אנו לומדים מכאן "שיעור בתוכחה". מי כאליהו "מוכיח בשער" אך עושה זאת בתבונה ובשום שכל. אין הוא מתנפל וכועס על האדם המקבל תוכחה. מבין שגם כאשר אדם טועה וחוטא, יש להתייחס אליו בכבוד, ולהתחשב ברגשותיו וברצונותיו. אם הוא עסוק כרגע במשהו אחר, אין הוא אף רץ להוכיחו, אלא ממתיך בסבלנות עד סיום הפעולה, וממתיך ל"מציאת רגע מתאים לתוכחה". תוכחה הבאה מתוך לב כואב, אך גם מבין, נשמעת וחודרת עמוק.

המשנה הראשונה במסכת עוסקת בזמני קריאת שמע של תפילת ערבית. רבי אליעזר פסק כי ניתן לקרוא קריאת שמע "עד סוף הלילה הראשונה" של הלילה. הלילה מחולק לשלוש משמרות, כשכל אחת מהן משתרעת על פני ארבע שעות זמניות. הגמרא מסבירה כי החידוש של המשנה, בנקיטת לשון "משמרות" במקום לומר כי מותר להתפלל עד ארבע שעות, הוא כדי לתאר כי גם בשמים ישנן משמרות, כמתואר בדברי רב: "אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב: שלוש משמרות הוי הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר: אוי לבנים, שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם".

הקב"ה כביכול "שואג" ומצטער על כך שבגלל עוונות בני ישראל, ירדה שכינה מבית המקדש ("חורבן הבית"), בית המקדש נשרף, ועם ישראל גלה מארצו.

הגמרא מוסיפה ומצטטת ברייתא המתארת תיאור דומה לזה שלמדנו עתה, על המתרחש במשמרות הלילה שבשמים:

"תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפילתי.

לאחר שסיימתי תפילתי, אמר לי: שלום עליך רבי, ואמרתי לו: שלום עליך רבי ומורי. ואמר לי: בני, מפני מה נכנסת לחורבה זו? אמרתי לו: להתפלל. ואמר לי: היה לך להתפלל בדרך. ואמרתי לו: מתיירא הייתי שמא יפסיקו בי עוברי דרכים. ואמר לי: היה לך להתפלל תפילה קצרה.

באותה שעה למדתי ממנו שלושה דברים: למדתי שאין נכנסין לחורבה;

שלושה סוגים של קריאת שמע ברכות ג ע"א

בתחילת מסכת ברכות נידונים דיני מצוות קריאת שמע. בקריאת שמע יש שלוש פרשיות, אולם לא כולן מחוייבות בקריאה מן התורה. ב"בירור הלכה" מובאות שלוש שיטות: לפי שיטה אחת המצווה מן התורה היא לקרוא את הפסוק הראשון בלבד ושאר הקריאה היא מדרבנן. לפי שיטה אחרת המצווה מן התורה היא לקרוא את כל הפרשה הראשונה, ולפי שיטה שלישית המצווה מן התורה היא לקרוא את שתי הפרשיות הראשונות. הפרשה השלישית, פרשת ציצית, לפי כל הדעות אינה חלק ממצוות קריאת שמע, אלא קוראים אותה כדי לקיים את מצוות הזכרת יציאת מצרים ביחד עם מצוות קריאת שמע.

מלבד החיוב לקרוא את קריאת שמע מן התורה, שמטרתה היא לקבל עליו עול מלכות שמים, כפי שנאמר במשנה לקמן (יג.א), מצאנו שיש גם קריאת שמע שמועילה לאדם להילחם כנגד היצר הרע, כפי שנאמר בגמרא לקמן (ה.א), וכן מצאנו שיש מצוה מדרבנן לקרוא את קריאת שמע על המיטה לפני השינה, כפי שנאמר בגמרא להלן (ד.ב).

ייתכן ששלושה סוגים אלו של קריאת שמע מכוונים כנגד שלוש הצורות שבהן מופיעים בעולם כוחות הרע: היצר הרע, השטן ומלאך המוות. מצוות קריאת שמע מן התורה היא כנגד השטן שמקטרג על האדם, לכן צריך לקבל עליו עול מלכות שמים. הקריאה השנייה מועילה להילחם כנגד היצר הרע, וקריאת שמע על המיטה מועילה כנגד מלאך המוות, וכן נאמר בישעיהו (נח.ג): "שמעו - ותחי נפשכם". אם תשמעו את "שמע ישראל" כמו שצריך - תחי נפשכם.

דף עזר שימושי ללומד

ברכות ב ע"ב

משנה

רישא:

מאימתי קורין את שמע בערבין?
משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן.

סיפא:

ר' אליעזר: עד סוף האשמורה הראשונה.
חכמים: עד הצות.
רבן גמליאל: עד שיעלה עמוד השחר.

ברייתא מס' 1

רישא:

מאימתי קורין את שמע בערבין?
משעה עני נכנס לאכול פתו במלח.

סיפא:

עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו.

אמר מר: משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן.

ורמינהו: מאימתי קורין את שמע בערבין?
משעה עני נכנס לאכול פתו במלח,
עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו.

סיפא ודאי פליגא אמתניתין,
רישא מי לימא פליגי אמתני?

לא, עני וכהן חד שיעורא הוא.

ברייתא מס' 2

מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית?

ר' מאיר: משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן
בערבי שבתות.

חכמים: משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן...

ורמינהו: מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית?...

קא סלקא דעתך דעני ובני אדם חד שיעורא
הוא, ואי אמרת עני וכהן חד שיעורא הוא,
חכמים היינו רבי מאיר! אלא שמע מינה עני
שיעורא לחוד וכהן שיעורא לחוד.

לא, עני וכהן חד שיעורא הוא, ועני ובני אדם
לאו חד שיעורא הוא.

ברייתא מס' 3

מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין?

ר' אליעזר: משעה שקדש היום בערבי שבתות.

רבי יהושע: משעה שהכהנים מטהרים לאכול
בתרומתן.

רבי מאיר: משעה שהכהנים מובלין לאכול בתרומתן.

ר' חנינא: משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח.

ר' אחאי/אחא: משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב.

ועני וכהן חד שיעורא הוא?

ורמינהו: מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין?...

ואי אמרת עני וכהן חד שיעורא הוא,
ר' חנינא היינו ר' יהושע!

אלא לאו, שמע מינה שיעורא דעני לחוד
ושיעורא דכהן לחוד, שמע מינה.

ברייתא מס' 2

מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית?

ר' מאיר: משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן
בערבי שבתות.

חכמים: משעה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן...

קשיא דר' מאיר אדר"מ!

תרי תנאי אליבא דר"מ.

ברייתא מס' 3

מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין?

ר' אליעזר: משעה שקדש היום בערבי שבתות.

רבי יהושע: משעה שהכהנים מטהרים לאכול
בתרומתן.

רבי מאיר: משעה שהכהנים מובלין לאכול בתרומתן.

ר' חנינא: משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח.

ר' אחאי/אחא: משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב.

משנה

מאימתי קורין את שמע בערבין?

משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן.

ר' אליעזר: עד סוף האשמורה הראשונה.

חכמים: עד הצות.

רבן גמליאל: עד שיעלה עמוד השחר.

ברייתא מס' 3

מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין?

ר' אליעזר: משעה שקדש היום בערבי שבתות.

רבי יהושע: משעה שהכהנים מטהרים לאכול
בתרומתן.

רבי מאיר: משעה שהכהנים מובלין לאכול בתרומתן.

ר' חנינא: משעה שעני נכנס לאכול פתו במלח.

ר' אחאי/אחא: משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב.

קשיא דר' אליעזר אדר' אליעזר!

תרי תנאי אליבא דר' אליעזר.

ואב"א: רישא לאו ר' אליעזר היא.

תורה, חברה ומדינה

הרב יהודה זולדן

מכמ"ר תושב"ע, משרד החינוך

מלחמת רשות ומלחמת מצוה במדינת ישראל

ברכות ג ע"ב

גם במלחמת שלום הגליל, שהיתה בעיקרה כנגד ארגוני טרור בלבנון, פרסם הרב שלמה גורן (תורת המדינה עמ' 400): "מועצת הרבנות הראשית בשיבתה מיום ט' תמוז תשמ"ב דנה במעמדה ההלכתי ובחוסנה המוסרי של מלחמת 'שלום הגליל' בלבנון ולאחר ששמעו סקירה

האם מלחמות ישראל מאז תקומת המדינה, הם מלחמות מצוה? עוד בתקופה שלפני מלחמת השחרור, כשעוד לא קמה מדינת ישראל באופן פורמלי, כתב הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, (שו"ת היכל יצחק או"ח סימן לז): "לדעתי, יש למאבק זה דין של מלחמת מצוה, ואם כי

"צאו ופשטו בגדוד" היא קריאה לצאת למלחמת רשות. יש שני סוגי מלחמות וכפי שהגדירם הרמב"ם (הל' מלכים ה, א): "מלחמת מצוה זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם... מלחמת הרשות והיא המלחמה שנלחם עם שאר העמים כדי להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדולתו ושמעו". הרמב"ן (ספר המצוות שכתת עשה ד), הפריד בין מלחמה כנגד אויבים, לבין מלחמת מצוה שעניינה היא כיבוש הארץ והחלת הריבונות של עם ישראל בה: "שנצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה, והוא אמרו להם 'והורשתם את הארץ וישבתם בה'". "ירושה" היא ריבונות, שעם ישראל כאומה יהיה ריבון בארץ ישראל, ו"לא נעזבנה לשממה" להפריח את האדמה, לפתחה. המלחמה הנפוצה ביותר כיום היא: "עזרת ישראל מיד צר" - אויבים המעוניינים לפגוע ולהצר לעם ישראל, וכן, רלוונטיים כיום גם דברי הרמב"ן - מצוות ישוב הארץ, שמחוייב בה כל אחד מישראל בכל הדורות.

המלחמה הנפוצה ביותר כיום היא: "עזרת ישראל מיד צר" - אויבים המעוניינים לפגוע ולהצר לעם ישראל, וכן, רלוונטיים כיום גם דברי הרמב"ן - מצוות ישוב הארץ, שמחוייב בה כל אחד מישראל בכל הדורות

ממושכת ביותר על מהלך המלחמה מבצעה ויעדיה מצהירה בזאת קבל עם ועולם: מלחמת 'שלום הגליל' על כל שלביה נדונה עפ"י ההלכה כמלחמת מצוה לכל דבר באשר מטרתה וידיה להגן על ישובי הגליל המערבי עריה כפריה וקבוציה אנשים נשים וטף שהיו נתונים במשך שנים בסכנת הפגזות ואיומי מרצחים מצד ארגוני הטרור".

מלחמת מצוה צריך שתוכרו עפ"י המלך, ואין לנו מלך, אבל הציבור כולו, או רובו, כפי שביאר כבר קודמי הגאון זצוק"ל [הרא"ה קוק] בשו"ת משפט כהן [סימן קמד אות יד], יש לו הסמכות של מלך ישראל, והרי גיוס זה הוכרו מטעם הרוב הגדול של הישוב בארץ ישראל שהוא בבחינת כל קהל ישראל".

שו"ת הדף היומי

הרב דוד לאו

הרב הראשי לישראל

שאלה:

את קריאת שניים מקרא ואחד תרגום שמור לליל שבת, או שבכל יום תקדיש לכך חמש דקות, ומה שיישאר תשלים בשבת. לגבי קריאת תהילים, אמנם דוד המלך ע"ה ביקש מהקדוש ברוך הוא שתיחשב אמירת תהילים כנגעים ואהלות, אבל מרוב הפוסקים משמע שהקב"ה לא נענה לו בכך, ואמירת תהילים מעלה גדולה בה, אבל אינה במקום לימוד תורה.

אגב, שאל פעם יהודי את רבי ישראל מסלנט שאלה דומה, והציע לו רבי ישראל ללמוד מוסר, והסביר לו שאחרי לימוד מוסר יתברר לו שיש לו שתיים פנויות ביום...

מתוך: אתר מורשת

יש לי שעה פנויה ביום שאני מקדיש ללימוד. רציתי לדעת אם יש לימוד שקודם על לימוד אחר? כביכול, האם עדיף למשל ללמוד דף יומי של ש"ס או לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום וכיוצא בזה? האם קריאה יום-יומית של תהילים נחשבת כלימוד תורה?

תשובה:

אם יש לך אפשרות למצוא שיעור של דף יומי, עדיף כך, ואז יש לך קביעות מחייבת, והיקף של תורה. אם חלילה אינך מוצא שיעור קבוע לידך (דבר לא שכיח), קבע לימוד יומי שלך בגמרא ורש"י, ולאחר מכן לימוד יומי קצר של משנה ברורה.

מגידי השיעורים ובעלי המדורים הקבועים בפורטל הדף היומי מאחלים לכם הצלחה בסבב הלימוד החדש

סרקו את הקוד לצפייה

מה מצפה לנו השבוע בדף היומי?

ברכות ב'

ברכות ד'

* דוד חשש שמא יגרום החטא ולכן אמר לקב"ה: מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו.

* ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרום החטא.

* לדעת רבי יוחנן: איזהו בן העולם הבא? זה הסומך גאולה לתפילה של ערבית (אך ריב"ל חולק וסובר שבערבית קודם מתפללים ואח"כ קוראים את שמע).

* כל האומר "תהלה לדוד" בכל יום שלוש פעמים - מובטח לו שהוא בן העולם הבא.

* מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי? מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל ("נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל").

ברכות ה'

* כל הקורא קריאת שמע על מיטתו - כאלו אוהו חרב של שתי פיות בידו / מזיקין בדילין הימנו.

* שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין, אלו הן:

תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

* אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים (ולכן רבי יוחנן לא ריפא את עצמו מהיסורין שהיו לו).

* הגונב מן הגנב - טועם אף הוא טעם גניבה (וחוטא בכך).

* שניים שנכנסו להתפלל, וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא - טורפין לו תפילתו בפניו, ולא עוד, אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל.

* בתורה כבר נאמר חיוב קריאת שמע, ולכן המשנה פותחת ושואלת "מאימתי קורין את שמע בערבית".

* המשנה ציינה שזמן קריאת שמע של ערבית הוא "משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן" ולא ציינה שזה "מזמן צאת הכוכבים" - כדי להשמיע לנו בדרך אגב שלכהן שנשטא מותר לאכול בתרומה מיד עם צאת הכוכבים.

* בברייתא מובא שזמן קריאת שמע הוא "משעהני נכנס לאכול פתו במלח", ולמסקנת הגמרא זהו זמן שונה מהזמן (האמור במשנה) שבו "הכהנים נכנסים לאכול בתרומתן", ומאוחר לו.

ברכות ג'

* לדעת רבי אליעזר יש שלוש משמרות בכל לילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי (על חורבן בית המקדש והגלות), וסימני המשמרות הם: ראשונה - חמור נוער, שנייה - כלבים צועקים, שלישית - תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה.

* מפני שלושה דברים אין נכנסין לחורבה: מפני חשד, מפני המפולת, ומפני המזיקין.

* אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת - ונחלקו הדעות אם אסור לומר בפני המת רק דברי תורה או אף דברי תורה (וכל שכן שאסור לומר דברי חולין).

* כינור היה תלוי למעלה ממיטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה - באה רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר.

ברכות ו'

* אין תפילה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת.

* חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה - מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

* בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה - מיד הוא כועס.

* היוצא מבית הכנסת - אל יפסיע פסיעה גסה.

* כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו - עובר בחמישה קולות, ואם משמחו - זוכה לתורה שנתנה בחמישה קולות / כאילו הקריב תודה / כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים.

* כל אדם שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעין.

ברכות ז'

* הקב"ה מתפלל כך: יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי, ויגולו רחמי על מדותי, ואתנהג עם בני במדת רחמים, ואכנס להם לפנים משורת הדין.

* לא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך.

* מהפסוק "פני ילכו והנחותי לך" לומדים שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו.

* קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג.

* גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה.

יתר על כן, לפעמים אפילו התורה מתנסחת "כלשון בני אדם" בחוסר דקדקנות, אף בניסוח של מצוות, שבהן הדיוק בפרטים חשוב מאוד. וכך כתב הרא"ש בסוף מסכת פסחים (קכ"א ע"ב, סי' מ'):

יש מקשים: כיון דקרא קאמר 'תספרו חמשים יום' (ויקרא כג, טז) למה אין אנו מונין אלא מ"ט יום [...] לא קשיא מידי, שכן דרך המקרא כשמגיע המנין לסכום עשירית פחות אחת, מונה אותו בחשבון עשירית, ואינו משגיח על חסרון

בתרגום הארץ-ישראלי לתורה: "בפלגא". ואכן רש"י רוב הראשונים סברו כי לצד דרשות חז"ל אפשר לפרש לפי פשוטו של מקרא שאין שינוי משמעות בין "כחצת" ו"נהי כחצי הלילה" (שמות יב, כט) ו"חצות לילה אקום". אותיות השימוש ב' ו' מורות לפעמים על זמן מדויק ולפעמים על זמן משוער, ובנוסף, "חצות" ו"חצי" = "חלק" (רד"ק שמואל ב' יט, מא). לכן, יתכן שכל בכורות מצרים הוכו ברגע אחד מדויק, ויתכן שהם הוכו במהלך השעות האמצעיות של הלילה. כיצא בו, יתכן שדוד המלך קם להודות בדיוק בחצי הלילה, ויתכן שקם בערך "באמצע הלילה", ולא דווקא. מנגד, טרחו מהרש"א ומהר"ל מפראג בדרכים שונות ליישב את דרשות חז"ל.

האחד. כיצא בו: 'כל הנפש לבית יעקב הפאה מִצְרַיִם שְׁבָעִים' (בראשית מז, כז) וכן: 'אֶרְבָּעִים יָגֵנוּ' (דברים כה, ג).

הלכה למעשה: נחלקו הפוסקים האם ניתן ליישם עיקרון זה בהלכות שונות. רב כהן צדק גאון (תשובות הגאונים, "שערי תשובה" סימן רפ"ז) הוכיח מכאן שלצורך "לחם משנה" בסעודות השבת די בכך וחצי; אך חלק מהאחרונים שדנו בנושא לא ראו את דברי הגאון.

בהמשך הסוגיה התפרש הכתוב "חצות לילה אקום" בדקדקנות: בדיוק בנקודת החצי - בניגוד לניסוח ה"מסתפק": "כחצת הלילה" (שמות יא, ד). בשונה מהבנה דקדקנית זו, תורגם "כחצת"

אלו ייסורים של אהבה ומכפרים על האדם. יש להסביר את הצורך של רבי יוחנן לנחם בצורה כזו כמו שכתב הרב אריה לוי (איש צדיק היה עמ' 119) "כאשר פוקד אסון את האדם הרי שמלבד צערו, אף אמונתו נפגמת במקצת. והמנחם את האבל, מלבד שהוא מעודדו ומשתתף בצערו, הוא גורם גם לחיזוק האמונה".

סיכום: במאמר הועלתה השאלה כיצד רבי יוחנן הסתובב עם עצם מבנו המת שלא נקברה. תשובות רבות ניתנו לשאלה זו: א. שמדובר בעצם קטנה שאינה צריכה קבורה. ב. שמדובר בעצם של בהמה מסועדת ההבראה. ג. יתכן שמדובר על שן מבין שהוא חי. תשובות דומות היו לדברי התוספות בתענית הקובע שהיו מניחים אפר מעצמות אדם על ראשיהם בתעניות. לשאלה זו יש השלכה על ההלכה, האם יש מצווה לקבור חלקים קטנים מן המת שנמצאו לאחר קבורתו, או שבמקרה שאלו הדברים שנמצאו מהמת, אין חיוב ומצווה לכך.

לבדה נשארה מכל המת, ואז גם לדבריו אין חובת קבורה.

כיצד היה רבי יוחנן מנחם עם העצם?

הרמ"ה (ב"ב שם ד"ה א"ד) כתב שרבי יוחנן קבע את העצם בטבעתו והיה הולך איתה כמו חותם על מנת לנחם את האבלים ולומר להם שהוא הצדיק עליו את הדין והתנחם, כך גם הם אל להם לשקוע באבילות. רב ניסים גאון (בסוגיותנו) כתב שנשאר לרבי יוחנן בן אחד, אלא שהוא שלח אותו לבבל ללמוד תורה ולא היה מצוי אצלו. לדבריו, יתכן שהוא שמר שן של הבן החי, כדי להראות שלמרות שנשאר לו בן אחד בלבד, הוא שלחו ללמוד תורה בבבל. מהמהרש"א (חידושי אגדות) נראה שלמד שהניחים הוא בכך שיש באיבוד הבן ייסורים של אהבה. על בסיס דברים אלו כתב האגרות משה (או"ח ו, מא) לאדם שאיבד את בנו הקטן, שאינו צריך כפרה, אלא אדרבה, זה שמת לו בן

הלכה למעשה המשכן מעמ' 3

ראשו ורובו של מת, אלא שיש איסור הנאה מהמת גם על פחות משיעור זה. הרב עובדיה יוסף (יבי"א ג יור"ד כב) הביא משו"ת קול לוי שכתב שלאחר שקברו חלק מהמת, אפשר שלא לקבור מיעוטו, ובחלקים אלו מהמת היו משתמשים להכנת האפר לשימוש בתעניות. אלא שהוא דוחה את דבריו משום שלדעתו ברגע שחלה חובת קבורה על כל המת הרי שהיא חלה על כולו, וגם אם מוצאים לאחר מכן חלק מהמת שלא נקבר, הרי שכיון שחלה על כולו חובת קבורה היא חלה גם על כל חלק מגופתו. הדין שדיברו עליו התוספות יום טוב והמשנה למלך עוסק במקרה שבו נמצאו רק חלקים מהמת, והם אינם חייבים בקבורה. לדעתו, התוספות בתענית עסק בעצמות גויים ולא בעצמות יהודים, ולכן אין שאלה על חובת הקבורה, אמנם גם לדבריו אפשר לתרץ שמדובר באופן שהעצם הוו היא

נראה אולי שיש לתרץ ולומר, שמכיוון שהגמרא עוסקת בהרחבה בהמשך הסוגיה בשאלה השנייה, לכן היא זו שנפתחת בביטוי "ותו", ללמדנו שהשאלה השנייה "חזקה" ועל כן יש להרחיב את הדיון אודותיה.

עיקר הדין של קריאת שמע, כיצד דנים בפרט מסוים של המצווה, הזמן הראוי לקיימה(?), וזהו לכאורה שלא כדברי "מר קשישא" לעיל לגבי משמעות הביטוי "ותו".

יש לי מונח המשכן מעמ' 6

לכאורה, השאלה הראשונה נראית קשה יותר, מכיוון שהיא שאלת תוכן (אם לא ברור

נשמין (פירוש ששים נשימות), כדי שלא יטעו טעם מיתה. הגה: ובגמרא, פרק הישן, משמע דדוקא ביום היה נזהר". כותב המשנה ברורה: "שיתין נשמי - רצה לומר: רצופין אלא היה מתנמנם כמה פעמים פחות משיתין נשמי עד חצות לילה ומחצות ואילך היה מתגבר כארי". לגבי פרק הזמן של "שיתין נשמי" מסכם "ביאור הלכה": "דוד וכו' שיתין נשמי - רבו בו הדעות בשיעור זה י"א שהוא ג' שעות וראיה מהא דהאר"י ז"ל היה ישן בשבת ב' וג' שעות. ויש דוחין דשאני ת"ח בשבת דמצווה לענג השבת, ועוד אינו מוכרח כלל, דשם היה ניעור כמה פעמים בתוך שינתו ולא היה ישן ס' נשמין בפעם אחת. וי"א שהוא יותר מחצי שעה, וי"א שהוא שיעור מעט יותר משלשה מינוט, על כן בעל נפש יחמיר לפי כחו".

היום גורמים לנשימה רדודה ומהירה אך בעזרת תירגול בשיטות שונות (יוגה, פילאטיס ועוד) ניתן לשנות מדדים אלו. מספרי רפואה שנכתבו לפני כמה עשורים עולה שקצב הנשימה היה איטי בהשוואה לימינו וייתכן שבעת העתיקה היה איטי אף יותר. ייתכן אם כן שפרק הזמן של "שיתין נשמי" עשוי להתאים לאחד מפרקי זמן "שינת הסוס" הקצרים.

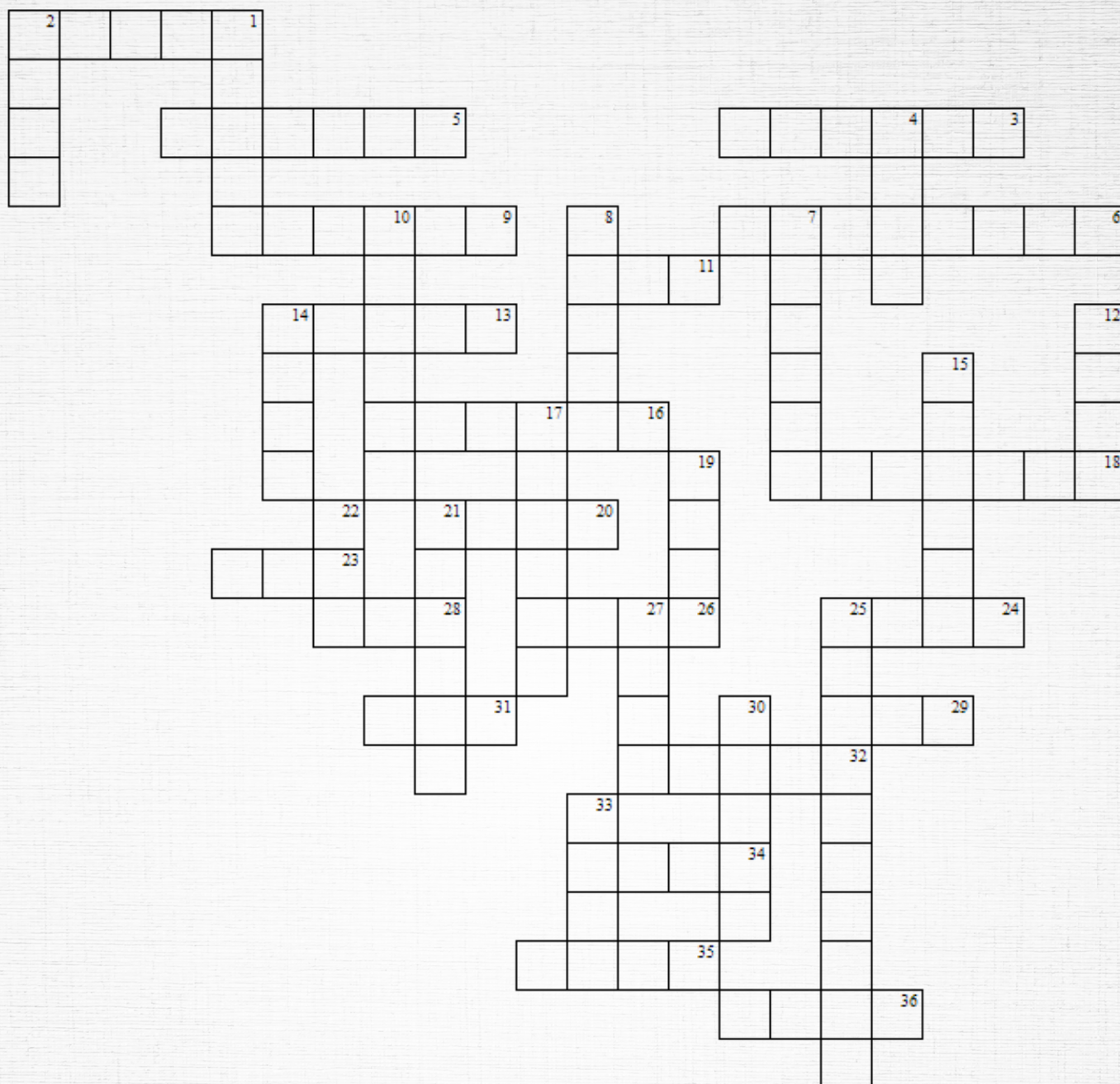
"שיתין נשמי" הלכה למעשה

לאחר הדיון הביולוגי התיאורטי שבו עסקנו עד עתה מן הראוי לעיין גם בהשתקפותו בדברי חלק מהפוסקים. בשו"ע או"ח (סי' ד סעיף ט"ו) אנו מוצאים: "דוד היה נזהר שלא לישן שיתין

החי והצומח המשכן מעמ' 7

מחלקים ביניהם את תפקיד השמירה מפני טורפים. כאשר סוס מוחזק לבדו הוא איננו ישן היטב משום שבאופן אינסטנקטיבי הוא נשאר דרוך מפני סכנות. בדומה לאדם, גם סוסים אינם ישנים היטב בסביבה זרה, רועשת או בעקבות שינויי תפריט.

כוונת רב בקביעת משך זמן השינה המותר לאדם, שהוא כשינת הסוס, היא אולי לאחד מפרקי הזמן הקצרים שבו הסוס ישן ולא לסך כל זמן השינה שלו. על פי דברי רב משך זמן השינה של הסוס הוא 60 נשימות. באדם בריא פרק זמן זה הוא כ-5 דקות (קצב הנשימה הוא כ-12 נשימות לדקה). קצב החיים והמתח הקיימים

מאוזן

1. טובה אחת כזו בלב יותר מכמה מלקויות (ז).
3. יש לפניה ולאחריה (ג).
5. ירגיז אדם על יצר הרע (ה).
6. הפירוש הלא נכון ל"ובא השמש" (ב).
9. ישנם בריקע ובארץ (ג).
11. מתנהג כמו סוס וכמו ארי (ג).
13. נמצאת עם עשרה שמתפללין (ז).
16. המילה הראשונה במסכת (ב).
18. נחשבת כחלק מגאולה ארוכה (ד).

20. נקוד עליו (ד).

23. פסיעה האסורה ביציאה מבית הכנסת (ז).
24. בתר גנבא... (ה).
26. קשר של תפילין (ז).
28. מספר המימרות של רבי יוחנן משום רשב"י בדף ז (ז-:).
29. הראשונה שהודתה לקב"ה (ז).
31. המתפלל אחורי בית הכנסת (ז).
32. חכמים אמרו עד חצות כדי להתרחק ממנו (ד).
34. אברהם היה הראשון שכך קרא לקב"ה (ז).
35. לא מעכבא (ב).

36. אינו מתיר עצמו מבית האסורים (ה).

מאונך

1. לא נכנסים בגללו לחורבה (ג).
2. מהמתנות הטובות שניתנו ע"י יסורין (ה).
4. דניאל שמו (ד).
7. אמר שישה דברים בשם רב הונא (ז).
8. אגרא דתעניתא (ז).
10. נפיש מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא (ז).
12. שואג כארי (ג).
14. בגללו לא נעשה נס לישראל (ז).
15. עוזו הם לישראל (ז).
17. לא הן ולא שכרן (ה).
19. "להורותם" (ה).
21. היה מבייש פני דוד בהלכה (ד).
22. זעמו של הקב"ה (ז).
25. האומר תהלה לדוד בכל יום שלוש פעמים (ד).
27. מספר הקולות שעובר הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו (ז).
30. האמור בו גדול מהאמור בגבריאל (ד).
33. היה תלוי למעלה ממיתתו של דוד (ג).

למידת טוב? בחן את עצמך!

חידות וחידודים על הדף

אריה פלה"מר

חידת אתגר

יואב שלוסברג

החידון והחוויה

ארבעה:

האחד סיים את חייו של השני
השלישי שלח יד בנפשו
והרביעי שולח אל נפשו

מי אנחנו?

את התשובות יש לשלוח עד
יום ראשון הבא (ט"ו בעבת)

לדוא"ל:

daf-yomi@daf-yomi.com

**בין הפותרים נכונה יוגרל
ספר שו"ת הדף היומי**

1. מי הוא זה ואיזה הוא:

א. שנהנה - חונם - משירותי שעון צלילים מעורר?

ב. תמניא אנפין?

2. מניין ש:

א. חייב אדם לקיים את "והייתם נקיים מה' ומישראל", ולא להסתפק
בידיעת האמת באשר להתנהגותו החיובית?

ב. לעולם אסור לאדם "לשבת על זרי דפנה" ולהיות זחוח דעת בגין
מצבו הטוב?

ג. למד לשונך לומר איני יודע?

ד. כאשר יש צורך להעמיד משהו על טעותו, יש לעשות זאת באופן
שיגרום לזולת עצמו להזמין את דברי המוסר?

3. מה המשותף ל:

א. חורבה, דרך, תפילה קצרה?

ב. חשד, מפולת, מזיקין?

4. מי אמר למי:

א. "יפה דנתי?"

ב. "מי חשד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא?"

5. שונות:

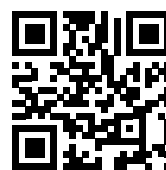
א. במסגרות גדולות מקובל, שכאשר המנהל קובע לוח זמנים,
מקדימים אותו הכפופים לו בפני הכפופים להם, וכן הלאה במורד
סולם הדרגות, מסיבה ברורה של השתדלותם לעמוד באותו לוח
זמנים. היכן יש דוגמא לכך?

ב. היכן יש דוגמא חיה ל"שיטת עבודתו" של היצר הרע?

מחפשים רעיון לסיום מסכת?
רוצים לשתף אותנו ב"סיום" שעשיתם?

f היכנסו לעמוד הפייסבוק של "אמהות הדף היומי"

קהילה לומדת

מושב שדה אילן

תעודת זהות

מלמדי השיעור:
יונה גליק ועמרם לוי.

מקום השיעור:
בית המדרש בשדה אילן.

שעת השיעור:
אחרי שחרית,
בערך בשעה 06:30.

מספר המשתתפים:
5-8 חברים.

סוג המשתתפים:
חברי המושב.

משך זמן השיעור:
40-50 דקות.

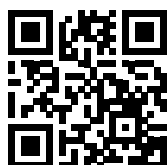
אופי השיעור:
השיעור מועבר בשפה
ברורה השווה לכל נפש.

כמה שנים השיעור מתקיים: כ-16 שנים.

להתייחס, למשל, למחלוקת בין שני אמוראים בשיטות של שלושה תנאים, אשר חולקים בהלכות שונות. הצגת טקסט מורכב כזה באמצעות טבלה מקלה מאוד את הבנת הסוגיה. יוצרי האפליקציה החלו להכין טבלאות על המסכתות האחרונות שנלמדו (החל ממסכת מנחות ועד מסכת גדה) והם מקווים בע"ה להמשיך ולהתקדם יחד עם הדף היומי.

מלמד השיעור מציג טבלאות קטנות שמסכמות קטעים שונים בדף, באמצעות לחצנים קטנים בתוך הטקסט המקורי של הדף הנלמד.

בתמונה ניתן לראות את יונה גליק (אחד המלמדים) תוך כדי שיעור.

לצפייה
בקטע
מהשיעור:

הדף היומי.

הלומדים יודעים לספר שההשקעה בלימוד הרחיבה להם את הידע ואף העמיקה אותו בכל תחומי התלמוד וההלכה. בחודשים האחרונים נוסד בשדה אילן לימוד בחברותות מידי ערב בין השעות שמונה לעשר בתחומי הקודש השונים (לאו דווקא דף יומי).

טכנולוגיה לעזרת הדף היומי

במהלך חודש אייר השנה הלומדים רכשו מסך מחשב (32 אינץ') על מנת לסייע למלמדים של השיעור להמחיש נושאים מסוימים באופן ויזואלי. הרעיון נולד לאחר שאחד החברים בשיעור פיתח אפליקציה (בלינק: sysgad.com) אשר נועדה במקור לנתח טקסטים מורכבים באמצעות טבלאות. כידוע, הצגת טקסטים מורכבים באמצעות טבלאות מסייעת לקורא להבין ולזכור את הרעיון שבטקסט ברמה גבוהה יותר. הגמרא שלנו מכילה לעיתים, מידע מורכב שיכול

מושב שדה אילן הוא מושב דתי בגליל התחתון. מתגוררות בו כ-120 משפחות דתיות מתוכם כ-70 משקים חקלאיים. המושב הוקם מיד אחרי מלחמת השחרור על ידי קבוצת חברים שהתוויקה כגרעין בחוות השומר. כמו בהרבה קהילות, גם בשדה אילן מתקיים שיעור דף יומי בבית המדרש לאחר תפילת שחרית. את הדף מלמדים בסבב מספר חברים מהמושב, ביניהם עמרם לוי ויונה גליק. את לימוד הדף היומי יום הרב שמחה מירווים שהיה רב המושב לפני כ-16 שנים. קבוצת הלומדים מורכבת מוותיקים וחדשים, מבוגרים וצעירים, חקלאים ובעלי עסקים.

הקבוצה לומדת דף יומי מיד אחרי תפילת שחרית בבוקר. מטבע הדברים, פחות אנשים יכולים להישאר בשעות אלו, ולכן במרבית ימי השבוע הקבוצה משלימה את הדף גם בין מנחה למערב בבית המדרש. הקבוצה גם לומדת כל יום משנה והלכה על פי החלוקה של מאורות

7

שכונות לאפליקציה

4.9

דירוג האפליקציה
בגוגל-פליי ובאפ-סטור

1

מקום ראשון
בחיפוש "דף יומי"
בגוגל

713

גולשים חברים
בקהילת הפורום

137

מדינות מהן נכנסו עד כה גולשים לפורטל

78

מחפשי חברות
רשומים בפורטל
(עשרות נוספים
כבר מצאו...)

856

שיעורים
ברחבי הארץ
מעודכנים
בפורטל

פורטל הדף היומי
במספרים

9,470

לומדי דף יומי
מנויים על
הניוזלטר של
פורטל הדף היומי

6,750

ממוצע כניסות
יומי לפורטל

1,396

מגידי שיעורים, רבנים, מרצים, ושאר תלמידי
חכמים מפרסמים תכנים ללימוד בפורטל

67,213

הצבעות
לסקר החודשי

65,391

הודעות ותגובות
נכתבו בפורום

39,542

מאמרים וקישורים
מעודכנים בפורטל

187,406

שיעורי שמע/וידאו
על הדף היומי

112,437

הורדות לאפליקציה

פורטל הדף היומי // כל לומדי הדף היומי מכל הרמות, מכל הסגנונות, מכל המקומות
נפגשים באתר אחד: www.daf-yomi.com